

Täysistunto

Keskiviikko 14.2.2024 klo 13.59—17.05

8. Lakialoite laeiksi varhaiskasvatuslain 13 §:n ja sosiaalihuoltolain 18 a §:n muuttamisesta Lakialoite LA 20/2023 vp Veronika Honkasalo vas ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Ja tässäkin tuttu rimpsu, eli keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei päästä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.41 **Veronika Honkasalo vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on kyseessä lakialoite, joka on tehty myös viime kaudella ja taisi olla myös sitä edellisellä kaudella. Kuvaavaa oli, että kun tämä lakialoite tehtiin viime kaudella — itse asiassa silloin tein sen yhdessä edustajakollega Katja Hännisen kanssa — ja kun me aloitettiin keskustelu tästä pienten koululaisten vuorohoidon mahdollistamisesta ja tänne saliin oli jäänyt jonkun verran kansanedustajia paikalle edellisestä keskustelusta, niin kun he kuuntelivat näitä minun ja edustaja Hännisen puheenvuoroja, niin silmät avautuivat tälle ilmiölle. Eivät he olleet edes ymmärtäneet, kuinka vaikeaa on esimerkiksi yksinhuoltajan, vuorotyötä tekevän vanhemman yhdistää perhe ja työ. He sanoivat, että jos he olisivat tienneet tästä, niin olisivat kannattaneet lakialoitetta laajemmin, ja että tähän on aivan erinomainen.

Ja nyt kun työministeri on vielä täällä salissa, niin kyse on siis tosiaan näitten pienten koululaisten vuorohoidon järjestämisestä, ja tämä on nimenomaan työllisyystoimi. Me saadaan yksinhuoltajia rohkaistua ottamaan enemmän työtä vastaan, joten rohkaisen myös hallitusta pohtimaan vakavasti, että kunnat sitoutettaisiin siihen, että pienten koululaisten vuorohoito järjestettäisiin. Hyvä, että tämä viesti meni nyt sitten ministerillekin perille.

Niin kuin me tiedetään, varsinkin palvelualoilla tehdään paljon, usein, vuoro- ja osa-aikatyötä myös vastentahtoisesti. Haluttaisiin tehdä kokoaikatyötä, mutta sitä ei aina ole tarjolla. Varsinkin sitten näiden yhden vanhemman perheille työn ja perheen yhteensovittaminen ei ole aina hirveän helppoa.

Tämä on myös semmoinen yhteiskunnallinen stigma. Tästä ei hirveästi julkisuudessa puhuta. Nämä yksinhuoltajat eivät välttämättä halua esimerkiksi kertoa sitä ääneen, jos joutuvat jättämään pienen koululaisen, ykkös-, kakkosluokkalaisen kotiin illaksi tai jopa yöksi. Tähän on täysin kestävämpiä myös näiden lasten näkökulmasta. Itse asiassa myös lapsiasiavaltuutettu on ottanut tähän kantaa hyvin painavasti. Me sivistysvaliokunnassa lausuttiin tästä myös viime kauden alussa, kun käsiteltiin tätä varhaiskasvatusoikeuden palauttamista, eli tästä tehtiin painava lausuma, että tämä pitäisi pystyä järjestämään

Pöytäkirjan asiakohta PTK 5/2024 vp

paremmin. Eli nyt tällä hetkellä tilanne on se, että ympäri Suomea on tiettyjä kuntia, joissa pienten koululaisten vuoroahoito järjestetään joko palveluseleillä tai sitten esimerkiksi vuoropäiväkodeissa ja siihen on kaikki mahdollisuudet olemassa, mutta tämä käytäntö ei toteudu koko Suomessa.

No, me tiedetään myös se, että vuoroahotyötä tekevissä perheissä eletään hyvin monitahtisesti ja ollaan ikään kuin eri tahdissa kuin yhteiskunnan palvelut ja organisaatiot. Sitten taas kolmivuoroahotyössä etuna on usein säännöllisyys ja ennakoitavuus, vaikka työajat voivat olla hankalia. Erityisesti kaupan alalla esimerkiksi työaikaohjen ennakoimattomuus on iso haaste. Ennakoimattomat muutokset ja ylityöt lyhyellä varoitusaajalla lisäävät tietenkin vanhempien stressiä ja myös lasten oireilua, kun sitä omaa arkea ei pysty suunnittelemaan eteenpäin. Pahimmissa tapauksissa tämä johtaa tosiaan siihen, että esimerkiksi yhden vanhemman perheet eivät pysty ottamaan työtä vastaan, koska se lastenhoidon järjestäminen on niin hurjan vaikeata. Me tiedetään tilastoista, että Suomessa yksinhuoltajien köyhyys on syvempää kuin muiden perheiden, ja nyt valitettavasti Orpon hallitus vielä näillä sosiaaliturvaleykkauksilla nimenomaan syventää yksinhuoltajien köyhyyttä edelleen. Sikäläkin toivoisin todella, että Orpon hallituksessa otettaisiin viesti vakavasti vastaan, että tässä on aivan konkreettinen työllisyystoimi.

Tässä on myös kyse lapsen oikeuksista, pienistä koululaisista. Me jokainen ymmärrämme, että myöskään lapsen ikään kuin kypsyys ei välttämättä aina ole iästä kiinni. Joku tokaluokkalainen voi hyvin pärjätä yksin illan kotona itsenäisesti, ja sitten saattaa olla vanhempia alakoululaisia, jotka eivät pärjää yksin kotona. Tässä on sellainenkin ristiriita lainsäädännön näkökulmasta, että laki velvoittaa siihen, että alle kymmenvuotiaita lapsia huoltaja voi sairastapauksessa olla kotona hoitamassa, mutta sitten oletetaan, että nämä pienet koululaiset pärjäävät kotona, kun vanhemmat ovat töissä.

Tosiaan meillä ei ole tällä hetkellä valtakunnallista järjestelmää, joka turvaisi pienille koululaisille hoivaa, jos huoltaja on töissä viikonloppuisin, iltaisin tai öisin, vaikka joissakin kunnissa vuoroahoa tarjotaan myös pienille koululaisille. On hyvä muistaa myös se, että vuoroahoidossakin voi olla haasteita. Vuoroahoa tarjoava päiväkoti voi olla todella vaikean matkan päässä, tai on tilanteita, joissa naapurikunnan päiväkoti voisi olla helpomman matkan päässä, mutta silti paikka on otettava vastaan omasta kotikunnasta.

Tosiaan meidän yhteiskuntamme on muuttunut yhä enemmän tämmöiseksi 24/7-yhteiskunnaksi, mutta samaan aikaan meidän palvelujärjestelmä ei ole pysynyt perässä. Toivon todella, että tämä lakialoite ja sen henki ja sisältö olisi semmoinen, jonka nyt sitten vaikka seuraava hallitus ottaisi todesta ja vakavasti ja lähtisi tätä edistämään. Kyse on mielestäni ennen kaikkea lapsen oikeudesta hyvään hoivaan ja turvalliseen arkeen. — Kiitos, puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

15.48 **Lotta Hamari sd:** Arvoisa rouva puhemies! Vuoroahotyötä tekevien vanhempien lapsille tarvitaan enemmän yhteiskunnan turvaa, kuten edellisessä puheenvuorossa ansiokkaasti tuli esille. Lasten ja perheiden asiat ovat lähellä sydäntäni, ja olenkin yksi tämän lakialoitteen allekirjoittajista. Työn ja perheen parempi yhteensovittaminen on ylipäätään kannustettavaa, ja tässä pitää huomioida erilaisten työsuhteiden lisääntyminen ja moninaiset perhemuodot. Epätyypillisen työajan työt lisäävät osaltaan joustavien perhepalveluiden, varhaiskasvatuksen ja päivähoidon tarvetta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 5/2024 vp

Vuorohoitopalvelu tai apu kotipalveluna on mahdollistettava kolmivuorotyötä tekeville ja epätyypillistä työaika tekeville yksinhuoltajille. Järjestelmän tulisi mahdollisimman hyvin tunnistaa jokaisen perheen yksilöllinen tilanne ja mahdollistaa vuorohoitopalvelu kotikunnasta riippumatta. Harkinnanvaraisen vuorohoidon tarjoamisesta tulisi tehdä velvoittavaa säännöllisesti vuorohoitoa tarvitseville perheille. Aihe nivoutuu tiiviisti yhdenvertaisuuteen ja lasten oikeuksiin.

SDP haluaa laajentaa vuoropäivähoidon saatavuutta, ja sd:n sivistysvaliokunnan ryhmä on jo vuosia sitten tehnyt tästä aloitteita. Tämä uudistus lisäisi lasten ja vanhempien hyvinvointia. Samalla tämä on tasa-arvokysymys. Suurin osa yksinhuoltajista on naisia. Kolmi- vuorotyötä tekevästä moni työskentelee naisvaltaisella hoitoalalla tai kaupan alalla. Yhteiskunnan tulisi tukea työn vastaanottamista, ja vuoropäivähoito on yksi hyvä keino siihen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

15.49 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Minäkin olen tämän aloitteen allekirjoittanut. Pidän tätä äärimmäisen tärkeänä ja samaan aikaan vähän ihmettelen todella, että tämä asia ei ole edennyt eduskunnassa, ei edellisen hallituksen toimesta, jossa toki tämänkin salin edustajat taisivat kaikki olla, mutta ei myöskään nyt tämän hallituksen toimesta, ainakaan toistaiseksi. Toivon tälle edustaja Honkasalon lakiesitykselle lämpimiä tuulia.

Tässä on minun mielestäni kaksi isoa kysymystä, kun katsotaan tätä suomalaista yhteiskuntaa. Meillä on olemassa tällä hetkellä työvoimapula erityisesti sote-alalla, myöskin palvelualoilla, jotka molemmat ovat tällaisia 24/7-työpaikkoja, joissa tehdään vuorotyötä lähes vuorotta. Toisaalta myöskin me puhutaan alhaisesta syntyvyydestä, ja mielestäni on tosi tärkeää, että me tuetaan erilaisia perheitä palveluin, jotta saadaan myöskin syntyvyyden nousemaan. Enkä malta olla sanomatta, että eilen törmäsin kalvoon, jossa näkyi selvästi, kuinka Suomessa rekisteröidään tällä hetkellä enemmän koiranpentuja kuin syntyy vauvoja, ja se oli kyllä aika silmiä avartava.

Tämä edustaja Honkasalon tekemä lakialoite on mielestäni myöskin erittäin hyvä kädenojennus lapsiperheille ja lapsiperheiden tukemiseen. Meidän työelämä on totisesti entistä enemmän auki 24/7, ja sen takia tarvitaan palveluja pienten lasten vanhemmille, erityisesti pienille lapsille, niin että voidaan olla sitten turvallisesti siellä hoidossa ja hoivassa, kun vanhemmat tekevät töitä, oli sitten kysymys yksinhuoltajaperheistä tai perheistä, joissa molemmat vanhemmat tekevät vuorotöitä. Omasta kokemuksestani voin todeta, että kun aikanaan teimme puolisoni kanssa molemmat kolmivuorotyötä, meillä oli tällainen niin sanottu läpystä vaihto aina kotona, jotta lapset tulivat hoidetuiksi myös ilta- ja yöaikaan.

Kun katsoo tuolta Mannerheimin Lastensuojeluliiton sivuilta, niin siellä todetaan asiantuntijoiden suulla, että alakouluikäinen on liian pieni viettämään kokonaisia päiviä toistuvasti yksin, ja toisaalta, että alle 16-vuotiaan ei pitäisi viettää öitä yksin. Minun mielestäni tässä on kyllä ihan selkeä epäkohta meidän yhteiskunnassamme siltä osin, että tämä on kannustinloukku työn vastaanottamiselle ja tällainen turvallisuuskysymys. Toivon todella, että tämä lakialoite etenee ja voimme jatkossa yhteiskuntana tarjota turvallista hoitoa ja hoivaa pienille koululaisille, eka- ja tokaluokkalaisille, myöskin ilta- ja yöaikaan, jos vanhempien työ sitä vaatii.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 5/2024 vp

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.